

I 177 – Vrasene

Opname: 24/03/1965

Informant: Alfons, °1901, klompenmaker

Algemene info – Korte inhoud

Alfons vertelt over het klompenmakerambacht, dat hij heeft uitgeoefend tot in 1961, en over een aantal folkloristische en devotionele gebruiken in zijn dorp zoals de Greef, een soort voorloper van de Sint.

Algemene info – Technische kwaliteit

De technische kwaliteit is behoorlijk. Zijn vrouw, die geregeld op de achtergrond te horen is en op sommige momenten actief deelneemt aan het gesprek, is minder goed verstaanbaar.

Algemene info – Trefwoorden

- Klompenmakerij
- Klompen
- Gereedschap
- Carnaval
- De Greef
- Halfvasten
- Meiliederen
- Lied
- Gewijde palm
- De mei steken
- Sint-Pieter en Sint-Elooi
- Folklore
- Tradities

Inhoud

Tijd	Inhoud
00:25	Klompenmakerij <ul style="list-style-type: none"> - De <i>blokmakerij</i> ('klompenmakerij') was een heel zware stiel. - De platte kinderblokken kon men langst aan de man brengen, maar ook dat ging eruit. De kinderen droegen uiteindelijk geen blokken meer. - Andere afzetgebieden: de mijnen en de boeren. De boeren kochten al eens halfhoge. - Tegenwoordig is de klompenmakersstiel zo goed als uitgestorven. Zelf moest Alfons ermee stoppen toen hij in 1961 ziek werd. Hij werkte toen al een tijdje (sinds 1952) met een tweedehands machine. Na de stopzetting kon hij die enkel nog verkopen voor oud ijzer. - Het werk van de klompenmaker begon met het aankopen van de bomen op het veld bij een eigenaar. Die bomen werden dan naar huis gebracht en op de hof op rollen gezaagd. Vervolgens werden ze gekliefd, met een handbijl in een gepaste vorm gekapt en afgedraaid in de machine. Daarna volgde het uitboren met een boormachine. - Zijn eerste blokken maakte Alfons toen hij 10,5 jaar oud was, zodat hij alles samen 50 jaar lang deze stiel heeft uitgeoefend. - Hij werkte vele jaren met een tweetal knechten. Maar omdat het een slecht betaalde stiel was, viel hij uiteindelijk alleen. Dat was voor hem een extra argument om te automatiseren.
05:00	Gereedschappen in de klompenmakerij <ul style="list-style-type: none"> - 1) kliefmes en hamer om de rollen door te kloppen; - 2) bank, gemaakt van een stuk boom met een <i>kip</i> ('kerf', 'inkeping') en spanhouten om de klompen in vast te zetten; - 3) een houten <i>sloeter</i> ('?') en een houten hamer om de klomp in wording goed vast te kloppen;

	<ul style="list-style-type: none"> - 4) een <i>goezie</i> ('soort holle beitel') en een hamer om de blok hout te <i>putten</i> ('een eerste gat maken'); - 5) een fijne boor van een vinger lang, uitgehold van binnen, met bijhorende maat om ervoor te zorgen dat je zowel aan de hiel als aan de teen vier centimeter van de kant bleef; - 6) nog een tweetal boren, van een steeds groter formaat. Met de laatste boor moest men <i>schroeien</i> ('uitscheppen'); - 7) de <i>opsnijder</i> ('een soort tweekantig mes'); - 8) het teenmes, het zoolmes en het hielmes, om respectievelijk de voor-, de onder- en de achterkant van de klomp zuiver te maken.
08:35	<p>Het maken van klompen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alfons stelt vast dat hij wat te snel is gegaan. Vóór het putten, moest de ruwe blok hout in model worden gezet met behulp van een bijl. Aan de hiel werd met behulp van een <i>destel</i> ('dissel') een <i>klamp</i> ('?') gemaakt. De hiel werd recht gezaagd en dan uitgestoken met een mes. - Nadat deze ruwe blok hout van de kapblok kwam, moest men hem <i>verkrammen</i> ('de buitenste vorm aan de klomp geven met het krammes') Het <i>krammes</i> was een minimum 60 cm lang, ietwat uitgehaald mes dat maar langs één kant sneed.
10:00	<p>Afwerken van de klomp</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nadat de klomp afgemaakt was (cf. fase 8° hierboven), moest hij nog afgesneden worden: voorzien van kleine sneetjes en nog wat meer model gegeven. - Daarna volgde het schrepen met een stuk glas. Ter hoogte van de hiel werd aan de binnenzijde een gaatje geboord, zodat twee blokken van eenzelfde paar konden worden samengebonden. Daarna werden de blokken tussen latten geplaatst of aan een ijzerdraad gehangen om te drogen. - Vervolgens werden ze gerookt in de oven tot ze bruin zagen. Alfons' vrouw moest de blokken vervolgens <i>ritsen</i>: figuurtjes in snijden. - Schilderen en ander fijn werk deden ze niet, omdat het niet rendabel was. Zijn echtgenote voegt op de achtergrond toe dat dit bv. wél meer in Nieuwkerken gebeurde. - Alfons verkocht zijn klompen aan een groothandelaar. De meeste gingen naar Wallonië en naar de fabrieken. Ook in de koolmijnen werden ze gedragen.
12:35	<p>Carnaval</p> <ul style="list-style-type: none"> - Carnaval werd voor WOI intensief gevierd in Vrasene. - Het café van Alfons' ouders zat op vastenavond stampvol met verklede mannen. Met grote groepen trokken ze van café naar café. Er werden mensen verweten en er werd meer dan geregeld ook gevochten. - Met een <i>moembakkes</i> ('masker') op durfden sommigen heel wat meer zeggen dan gewoonlijk. Na de oorlog werden maskers verboden en is de carnavaltraditie gaandeweg verwaterd. Nu (anno 1965) bestaat het niet meer.
15:10	<p>De Greef van halfvasten (kinderfeest, soort voorloper van de Sint)</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>De Greiëf rijdt</i> ('De Greef rijdt'). - De <i>Greef</i> reed te paard en kwam langs de schouw. De kinderen zetten hun klomp bij de haard of bij de schouw, nabij de koolbak, met een raap erin. 's Morgens vond men dan wat suikergoed, chocoladen mannetjes, rozijnenkoeken in de vorm van een paard met een man erop. Later kwam de speculaas. - Voor WOII nog is de traditie van de Greef verdwenen. Sinterklaas kwam pas later. Hij werd op het dorp geïntroduceerd door een patissier uit de stad die zich in Vrasenedorp kwam vestigen.
20:25	<p>Meiliederen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alfons is ze nog drie keer gaan zingen met een zevental jongemannen (vijf zangers en twee instrumenten). Ze vertrokken rond 17 uur voor een heel traject door het dorp dat drie tot vier uur in beslag nam. Ze waren niet verkleed en ze hadden ook geen bijzondere attributen bij. - Alfons zingt enkele strofen van een meilied dat is opgebouwd rond vogelnamen: <i>De fiere nachtegaal</i>. - Vroeger klopten ze aan elke deur aan. De meeste mensen gaven al snel een frank. De opbrengst ging naar een goed werk of naar arme mensen in het dorp. De centen werden in elk geval niet op café gespendeerd.
27:40	<p>Gewijde palm</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nog in 1965 steken de boeren gewijde palmtakjes op hun akkers. Alfons en

	echtgenote steken ze elk jaar in hun tuin.
28:10	<p>De mei steken</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wanneer het huis in het droog ligt, dus met de pannen erop, wordt in 1965 nog steeds de mei gestoken. De metsers krijgen dan een bak bier van de eigenaar. - Zelf bouwden Alfons en echtgenote hun huis in 1931. Ze vroegen toen aan een plaatselijke brouwer om op de juiste dag een bak bier te brengen.
29:40	<p>Sint-Pieter en Sint-Elooi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sint-Pieter werd vroeger zeker gevierd, maar Alfons weet niet meer precies wat er dan gebeurde. Feit is dat er 's namiddags door niemand gewerkt werd. Sommigen werkten ook 's morgens niet. Op heel wat heiligdagen was het gebruikelijk om 's morgens te werken en 's namiddags niet. - Op Sint-Jan (24 juni) werd wél gewerkt. Dat was geen speciale dag. - Sint-Elooi werd ook door de boeren gevierd (in de maand juli of augustus). Zij gingen dan hun schuld betalen bij de smid, vaak zelfs op café. De smid trakteerde de boeren dan op een paar pinten. Later ging men bij de smid thuis betalen, maar anno 1965 bestaat dat gebruik niet meer.
36:33	Einde.